

KERKVOOGDIJ
DER
HERVORMDE GEMEENTE
TE ZIERIKZEE
Oude Haven 42

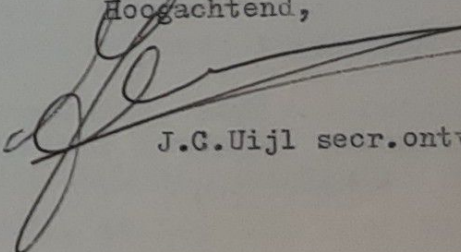
Zierikzee, 2 augustus 1976

Orgelcommissie der Nederlandse Hervormde kerk
Laan Copes van Gattenburgh 69
's-GRAVENHAGE

Zeer Geachte Heren,

In antwoord op uw schrijven d.d. 16 juli j.l. betreffende informatie over het orgel van de Gasthuiskerk doen wij u de bevindingen van onze archivaris, dhr. H.Uil, toekomen. Hopende u van dienst te zijn geweest, verblijven wij,

Hoogachtend,

J.C.Uijl secr.ontv.

KERKVOOGDIJ
DER
HERVORMDE GEMEENTE
TE ZIERIKZEE
DE ARCHIVARIS

Zierikzee, 29 juli 1976.

Aan het College van Kerkvoogden
van de Hervormde gemeente
te Zierikzee,
p.a. de Heer J.C. Uijl,
Oude Haven 42,
ZIERIKZEE.

Zeer Geacht College,

Naar aanleiding van de brief van de Orgelcommissie der Nederlandse Hervormde Kerk aan Uw College, d.d. 16 juli 1976, deel ik U het volgende mede.

Helaas moet de beantwoording van het schrijven van de Orgelcommissie negatief zijn. In de brief van de Orgelcommissie wordt verwezen naar een gegeven uit de Dispositieverzameling van Van 't Kruijs waaruit blijkt dat er in 1847 een orgel gebouwd zou zijn door de Orgelmakers Stulting en Maarschalkerweerd voor de Gasthuiskerk. Hieromtrent werd door mij in de correspondentie van Kerkvoogden in het geheel niets aangetroffen. Dit op zich is niet verwonderlijk. Kerkvoogden waren op dat moment druk doende met de inrichting van de gereedgekomen Nieuwe Kerk en de toch al zwaar beproefde kas zou zeker geen ruimte hebben gelaten voor de aanschaf van nog een orgel.

In 1865 wendden zich 35 gemeenteleden tot de Kerkvoogdij met het verzoek om na de grondige opknapbeurt, die de Gasthuiskerk had ondergaan, deze kerk "met het aanbrengen van een orgel te willen voltooien". Uit dit gegeven mag dus duidelijk afgeleid worden dat er op dat moment géén orgel aanwezig was. Kerkvoogden zagen geen kans dit plan, wegens de ontoereikende kas, te realiseren en meenden dat een initiatief tot aanschaf van een orgel vanuit de Gemeente zelf zou moeten voortkomen. In 1866 werd de plaats van een aan te schaffen orgel (aan de oostzijde van de kerk boven de galerij) vastgesteld. Mogelijk is hierna, buiten de Kerkvoogdij om, met gelden van de Gemeente een orgeltje van bescheiden omvang aangeschaft.

Bij brief d.d. 25 oktober 1875 wendde ds. W. Bax zich, namens de "Commissie van de Kerkeraad voor het kerkelijk koor der Hervormde gemeente" zich tot de Kerkvoogden. Hij vermeldt dat er een "orgeltje tijdelijk in de Kleine Kerk" is geplaatst. De organist J.W. Vorstheuvel Labrand speelde gratis tijdens de kerkdiensten. Hij pleit voor de aanschaf van een orgel, waarvoor vanuit de gemeente gelden zouden kunnen worden verzameld. Ook toen is het kennelijk bij plannen gebleven. Mogelijk werd wel een nieuw orgel door deze Commissie aangeschaft. Uit een afschrift van een brief van de Kerkvoogdij aan ds. Bax, toen te Zaandam, valt af te leiden dat dit orgel geleverd werd door P. Flaes te Amsterdam (brief van 12 oktober 1886).

In 1886 wendde de Bijzondere Kerkeraad zich tot de Kerkvoogdij met de suggestie om de derde collecte te bestemmen voor de stichting van een nieuw orgel in de Kleine Kerk. Kerkvoogden en Notabelen voelden veel voor deze plannen en de Kerkvoogdij ging aan het werk om de nodige gelden bijeen te brengen. Van het Provinciaal College van Toezicht kreeg men de principe-toezegging dat er geen bezwaar zou bestaan tegen het niet beleggen van gelden om deze te bestemmen voor het nieuwe orgel. De Commissie van het Orgelspel was bereid haar gelden af te staan. Men haalde de plannen van 1866 erbij en besloot advies te vragen aan de organist van de Nieuwe Kerk : D.H. Ezerman (1 oktober 1886). Men stelde de mogelijkheid open om renteloze voorschotten ter beschikking te stellen. De predikanten werden opgeroepen om aan de plannen bekendheid te geven en de gemeente op te roepen tot het geven van voorschotten (15 oktober 1886). Reeds in de vergadering van Kerkvoogden van 18 december 1886 werd bekendgemaakt dat de pogingen waren geslaagd en dat de benodigde gelden waren bijeenverzameld. De levering van het orgel werd door Kerkvoogden opgedragen aan de fa. L. van Dam en Zonen te Leeuwarden voor f 4500.

Het op dat moment aanwezige orgel werd middels advertenties te koop aangeboden. Gesproken wordt van het "seraphineorgel". Kennelijk heeft dit weinig opgeleverd. In elk geval wordt dit orgel voor f 170,-- verkocht aan de fa. L. van Dam en Zonen. Door de Kerkvoogdij werd voorts voor hun rekening genomen het vervoer van dit oude orgel naar Rotterdam, waarvoor f 4,-- werd betaald.

Het nieuwe orgel werd door M.H. van 't Kruijs, organist van de Grote Kerk te Rotterdam, bij brief d.d. 28 december 1887 goedgekeurd. Het orgel werd ingewijd op de zondag na 20 december 1887. Van de bouw van dit laatste orgel is een uitgebreid bestek aanwezig.

Resumerend meen ik te mogen stellen dat het orgel dat door de firma van Dam en Zonen werd gekocht van de Kerkvoogdij waarschijnlijk door P. Flaes te Amsterdam werd vervaardigd. Van een door de firma Stulting en Maarschalkerweerd in 1847 vervaardigd orgel voor de Gasthuiskerk is in het geheel niets bekend.

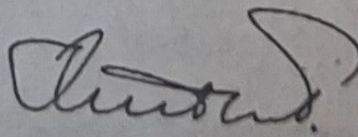
De Zeeuwse orgelkenner, drs. J.H. Kluijver te Middelburg, deelde mij telefonisch nog mede dat er, blijkens de aantekeningen van de oud-archivaris P.D. de Vos, in het Rijksarchief in Zeeland, in 1854 en 1855 tijdelijk een kabinetorgeltje in de kerk stond, in bruikleen gegeven door jhr. de Jonge van Ellemeet, dat op last van de Kerkvoogden schijnt te zijn verwijderd.

Ik voeg hiernevens een extra-doorslag van dit schrijven ter doorzending aan de Orgelcommissie.

Ik moge U voorts in overweging geven de Orgelcommissie er op te attenderen dat zij zich met dergelijke vragen rechtstreeks tot mij kan wenden.

Hoogachtend,

de archivaris van de Hervormde gemeente te
Zierikzee,

H. Uil,
Visstraat 10,
Zierikzee.